Maa- ja metsätalousministeriö Neuvostoraportti EU/12/2023-MMM-62

Fallenius Sanna-Helena 6.9.2023

Epävirallinen maatalousministerikokous Espanjan Córdobassa 3.-5.9.2023

Kokous

Epävirallinen maatalousministerikokous 3.-5.9.2023

Puheenjohtajavaltio Espanja järjesti epävirallisen maatalousministerikokouksen Espanjan Córdobassa 3.-5.9.2023. Maatalousministerien kokouksen aiheena oli teknologian rooli siirtymässä kestävään maataloustuotantoon.

Jäsenvaltioiden puheenvuoroissa korostui kuinka tärkeitä uudet innovaatiot ja teknologiat ovat vihreän ja digitaalisen siirtymän mahdollistajina. Euroopan on vähennettävä riippuvuuksia niin tuotantopanoksista kuin myös energiasta. Jäsenvaltiot näkivät teknologian ja uusien innovaation roolin välttämättöminä maatalouden kohtaamien haasteiden selättämiseksi. Viljelijöillä pitää olla mahdollisuus hyödyntää uutta teknologiaa ja digitaalisia ratkaisuja ja tämä vaatii monesti investointeja. Moni ministeri korostikin tarvetta vahvalle maatalouspolitiikan rahoitukselle myös jatkossa.

Uusia genomitekniikoita koskevaa lainsäädäntöehdotusta (NGT) pidettiin monessa puheenvuorossa yleisesti tervetulleena ehdotuksena. Jäsenvaltioiden mielipiteet jakautuivat kuitenkin jonkin verran yksityiskohtien osalta. Osa jäsenvaltioista suhtautui varauksellisemmin ehdotukseen kuin toiset. Useat jäsenvaltiot näkivät komission ehdotuksen tasapainoisena ja korosti NGT-menetelmien mahdollisuuksia edistää maatalouden tuottavuutta ja kilpailukykyä.

Suomen puheenvuorossa nostettiin esiin biotalouden keskeinen rooli Euroopan vihreän kehityksen ohjelman ympäristö- ja ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Biotalouden avulla EU:n kilpailukyky paranee ja fossiilitaloudesta voidaan irtautua. Tämä vahvistaa ruokaturvaa ja EU:n avointa strategista autonomiaa. Keskustelussa vahvasti esillä olleet uudet kasvinjalostustekniikat voisivat parantaa maatalouden tuottavuutta ja edesauttaa sopeutumista ilmastonmuutoksen haasteisiin.

Keskustelussa nousi myös esiin Ukrainan maataloustuotteiden vienti ja sen vaikutukset Ukrainan naapurissa oleviin EU:n jäsenvaltioihin. Eräät Ukrainan naapurimaista vaativat jatkoa komission suojalausekkeen perusteella myönnetyille tuontirajoituksille myös 15.9.2023 jälkeen.

Puheenjohtajavaltio Espanjan maatalousministeri Luis Planas avasi epävirallisen ministerikokouksen. Puheenjohtajan alustus pohjautui puheenjohtajavaltio Espanjan ministerikokousta varten laatimaan tausta-asiakirjaan teknologian roolista siirtymisessä kestävään ja resilienttiin maataloustuotantoon. Puheenjohtaja viittasi alustuksessaan maailman väestönkasvun asettamiin vaatimuksiin ruuantuotannon kasvattamiselle ja ruokaturvan rooliin yhtenä avoimen strategisen autonomian pilareista. Täsmäviljely, kehittyneet kasvinjalostustekniikat, uusiutuva energia ja monet muut toimet tarvitaan Euroopan vihreän kehityksen ohjelman edistämiseksi. Puheenjohtaja myös muistutti, kuinka tärkeää lainsäätäjien on kunnioittaa viljelijöiden arvokasta työtä ja tästä

tärkeästä työstä on saatava oikeudenmukainen korvaus. Puheenjohtaja totesi, että maatalousministereiden keskustelua hyödynnetään myös Granadan huippukokouksen valmisteluissa.

Puheenjohtaja kertasi **tausta-asiakirjassa esitetyt kysymykset**:

1. Mitkä ovat mielestänne tärkeimmät aloitteet, joilla voidaan edistää tekniikoita maatalous- ja elintarvikealan vihreän ja digitaalisen siirtymän vauhdittamiseksi?

2. Miten voimme varmistaa, että Euroopan maatalous voi hyötyä uusista genomitekniikoista (NGT), joissa EU:n tieteellinen ja teknologinen sektori on johtava toimija?

Perinteiseen tapaan epävirallisen ministerikokouksen alussa puheenvuoron pitivät Euroopan maataloustuottajien ja osuuskuntien kattojärjestöjen Copa-Cogecan puheenjohtajat sekä Euroopan nuorten tuottajien puheenjohtaja. Lisäksi kokouksessa alustuspuheenvuoron piti Euroopan parlamentin maatalouden ja maaseudun kehittämisen valiokunnan (AGRI) puheenjohtaja Norbert Lins.

Maataloustuottajien eurooppalaisen kattojärjestö Copan puheenjohtaja Christiane Lambert korosti, kuinka koko EU on risteyskohdassa. Covid-19 –pandemia, Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan, energiakriisi ja inflaatio ovat vaikuttaneet eurooppalaisiin viljelijöihin ja perheisiin. Espanjan viimeaikaiset kuivuudet, Italian ja Slovenian tulvat ja monet muut sään ääri-ilmiöt kertovat, kuinka ilmastokriisi on iskenyt kovaa maanviljelijöihin. Lambertin mukaan maatalouden tuottavuutta ja kestävyyttä voidaan edistää samanaikaisesti. Digitaalinen ja vihreä siirtymä on pakko tehdä ja siihen tarvitaan teknologiaa avuksi. Lambert nosti uudet geenitekniikat yhtenä työkaluna jalostaa kestävämpiä kasvilajikkeita ja keinona vähentää mm. kasvinsuojeluaineiden käyttöä. EU:n pitää pysyä kauppakumppaneittensa tahdissa. Samaan aikaan on huolehdittava korkeasta ympäristönsuojelun ja elintarviketurvallisuuden tasosta. Uusien teknologien käyttöönotto ei saa myöskään aiheuttaa liikaa hallinnollista taakkaa ja kustannuksia. Lambert totesi myös, että tutkijoiden ja viljelijöiden välistä yhteistyötä on parannettava. Lopuksi Lambert viittasi myös komission puheenjohtaja Von der Leyenin aloitteeseen tarkastella EU:n suurpetopolitiikkaa ja piti aloitetta tervetulleena.

Euroopan osuuskuntien kattojärjestö Cogecan puheenjohtaja Ramon Armengol totesi, että sodan seuraukset vaikuttavat moniin maihin. Ruoka on otettu aseeksi ja se on väärin. Samaan aikaan viljelijät kärsivät ilmastonmuutoksen seurauksista. Armengol totesi, että uusia tekniikoita tarvitaan kipeästi ja kaikki uusi tieto ja tutkimus tulee hyödyntää kestävämmän ruokajärjestelmän edistämiseksi. Hän viittasi myös, että maatalouden kriisivaranto ei ole riittävä vastaamaan kriisien tuomiin haasteisiin ja sitä tulee kehittää.

Euroopan nuorten maataloustuottajien CEJA:n puheenjohtaja hollantilainen Peter Meedendorp piti vaikuttavan puheen, jossa hän totesi, että nuoria tuottajia ei tule pitää itsestäänselvyytenä. Hän totesi, että nuoret tuottajat kohtaavat monimutkaisia haasteita aina sään ääri-ilmiöistä, markkinoiden heilahteluun ja uusien säädösten vaatimuksiin. Meedendorp totesi, että rahoituksen saatavuus on tärkeää ja totesi, että nuoret tuottajat eivät saa rahoitusta riittävästi. Lisäksi korkea korkotaso kurittaa yrittäjiä. Miten nuorella tuottajalla on varaa investoida uusiin teknologioihin, kun rahat menevät kalliiseen peltomaahan, vakuutuksiin ja tuotantopanoksiin? Meedendorp korosti, kuinka tärkeää on tehdä yhteistyötä niin tutkijoiden kuin koko tuotantoketjun eri toimijoiden kanssa. Maataloustuottaja ei voi yksin kantaa koko ruokajärjestelmän riskiä. Meedendorp näki uudet genomitekniikat tärkeänä työkaluna. Hän korosti, että niiden käyttö tulee palvella maataloustuottajien bisnesmallia, niiden tulee olla hinnaltaan edullisia, skaalattavia ja taloudellisesti kannattavia. Neuvontapalveluilla on tärkeä rooli digitaalisessa ja vihreässä siirtymässä.

Euroopan parlamentin maatalousvaliokunnan puheenjohtaja Norbert Lins totesi, että ruokaturvan ylläpitäminen samaan aikaan kasvavien ympäristöhaasteiden kanssa on valtava haaste. Maailman ruuantuotannon pitäisi kasvaa kymmenillä prosenteilla samaan aikaan kun tuottavaa maata on rajallisesti. Innovaatiot ovat tärkeässä asemassa siirtymässä kohti kestävämpää ruokajärjestelmää. Alan modernisaatio ei ole kuitenkaan yksinkertainen asia. Tarvitaan tehokkuutta, skaalattavuutta, uusimpien innovaatioiden käyttöönottoa ja esimerkiksi logis-

tiikan kehittämistä, jotta haasteista selvitään. Lins totesi, että nykyinen ohjelmakausi ei ole käänteentekevä toimissaan, mutta useat EU:n rahastot, kuten horisontti Eurooppa, InvestEU ja aluekehitysrahastot voivat auttaa vihreässä siirtymässä. Digitaalinen siirtymä on myös mahdotonta ilman toimivia laajakaistayhteyksiä. Lins viittasi lopuksi myös komission asetusehdotukseen uusista genomitekniikoista. Parlamentilla on tavoitteena edistyä asian käsittelyssä vuoden loppuun mennessä. Ehdotusta arvioidaan parhaillaan parlamentissa. On tärkeää edistää tehokasta ja kilpailukykyistä kasvinjalostusta, mutta samalla Lins totesi olevansa tietoinen esitetyistä huolista. Käsittelyssä tulee huolellisesti arvioida patenttien rooli, riskinarviointi, merkinnät ja rinnakkaiselo luomutuotannon kanssa.

Ministerikokoukseen oli kutsuttu alustamaan uusista genomitekniikoista **Espanjan maatalouden genomiikan tutkimuskeskuksen (CRAG) professori Josep Maria de Casacuberta**. Hän kertoi kasvinjalostamisen historiasta aina maatalouden alkuaikojen kasvien domestikaatiosta nykyhetken tekniikoihin. Kasvinjalostuksessa on aina ollut kyse siitä, että kasveista kehitetään satoisampia tai muuten ominaisuuksiltaan parempia. Kasvien domestikaatio on yhtä lailla geenimuokkausta, mutta hitaammin. Spontaanien mutaatioiden avulla ja valinnan avulla on vuosien ajan jalostettu monia maataloustuotteita. Professori havainnollisti, että perinteisen jalostuksen avulla on saatu aikaan noin 30 mutaatiota maissisukupolvea kohden, mikä ei ole paljon ottaen huomioon, että maissilla on noin 40 000 geeniä. Aikojen kuluessa jalostustekniikoissa mutageeneinä on hyödynnetty muun muassa kemikaaleja ja säteilytystä edesauttamaan mutaatioita. Vaikka tällaisissa aiheutetuissa mutaatioissa (engl. induced mutation) mutaatioiden määrä kasvaa, niihin perustuva jalostus on edelleen ollut sattumanvaraista. Uusinta teknologiaa kasvinjalostuksessa edustaa geenimuokkaus CRISPR/Cas9 -tekniikoilla, jotka ovat huomattavasti tarkempia menetelmiä. Mutaatioita edesautetaan tarkemmalla menetelmällä, mutta edelleen mutaatiot ovat sellaisia, että ne voisivat tapahtua myös luonnossa. Menetelmien avulla on jo kehitetty muun muassa ravitsemuksellisesti parempia elintarvikkeita. Esimerkkeinä professori mainitsi tyydyttymättömillä rasvahapoilla rikastetun soijaöljyn ja vähägluteenisen vehnän. Lisäksi on onnistuttu mm. poistamaan allergeenejä. Ravitsemusvaikutusten lisäksi tekniikoilla voidaan parantaa satoa, vähentää kasvinsuojeluaineita ja parantaa kasvin sopeutuvuutta ilmastonmuutokseen. Tarkemmalla jalostuksella voidaan mm. pidentää tuotteiden säilyvyyttä, kuten Córdoban yliopistossa kehitetty hitaammin pilalle menevä meloni. Professori kuvasi myös yksityiskohtaisesti solutason prosessia, jossa esimerkiksi patogeenien määrä vähennetään.

Komissaari Wojciechowskin alustuksessa korostettiin, kuinka EU:ssa voidaan rakentaa oikeat olosuhteet vihreän ja digitaalisen siirtymän edesauttamiseksi. Komissaari korosti myös kuinka tärkeä rooli hyvillä verkkoyhteyksillä ja laajakaistalla on. Niiden avulla voidaan parantaa maaseutualueiden palveluita. Komissaari viittasi myös maatalouden yhteisen data-avaruuden kehittämiseen sekä datan hyödyntämiseen uusien teknologioiden kehittämisessä. Komissaari mainitsi, kuinka EU:lla on tarjolla eri välineitä vihreän ja digitaalisen siirtymän edistämiseksi. Elpymis- ja palautumistukiväline (RFF), koheesiorahastot, Verkkojen Eurooppa (CEF2) ja CAP luovat paljon mahdollisuuksia. Uusissa CAP-suunnitelmissa on vahva fokus tiedonsiirtoon ja digitalisaatioon. Komissaari totesi, että monet jäsenvaltiot tukevat CAP:n II pilarin kautta uuden teknologian käyttöönottoa. Komissaari totesi myös, että on tärkeää, että uudet innovaatiot myös saavuttavat viljelijät.

Komissaari viittasi puheenvuoronsa lopuksi myös uusiin genomitekniikoihin sekä moniin muihin tapoihin edistää maatalouden tuottavuutta ja kestäviä viljelytapoja. Komissio antoi 5.7.2023 ison lainsäädäntöehdotusten paketin, jonka avulla pyritään edistämään Euroopan vihreän kehityksen ohjelman tavoitteita. Uusia genomitekniikoita koskeva ehdotus on yksi avainaloitteista paketissa. Komissaarin mukaan komissio on pyrkinyt mahdollisimman tasapainoiseen ehdotukseen, jossa säilytetään viljelijöiden ja kuluttajien mahdollisuus valita sekä huomioidaan luomutuottajien tarpeet. Komissaari myös korosti, kuinka tärkeää on, että EU ei jää jälkeen kilpakumppaneistaan. Uudet genomitekniikat eivät ole kuitenkaan ainoa tapa parantaa ruokajärjestelmän kestävyyttä. CAP-suunnitelmien toimet ovat keskeisiä. Komissaari myös totesi, että korkean inflaation aikana on tärkeää, että kaikilla on mahdollisuus saada edullista ja ravitsevaa ruokaa. Ruokaturvaa ei voi pitää itsestäänselvyytenä.

Jäsenvaltioiden puheenvuoroissa korostui kuinka tärkeitä uudet innovaatiot ja teknologiat ovat vihreän ja digitaalisen siirtymän mahdollistajina. Euroopan on vähennettävä riippuvuuksia niin tuotantopanoksista kuin myös energiasta. Jäsenvaltiot näkivät teknologian ja uusien innovaation roolin välttämättöminä maatalouden kohtaamien haasteiden selättämiseksi.

Viljelijöillä pitää kuitenkin olla mahdollisuus hyödyntää uutta teknologiaa ja digitaalisia ratkaisuja ja tämä vaatii monesti investointeja. Moni ministeri korostikin tarvetta vahvalle maatalouspolitiikan rahoitukselle myös jatkossa. Lähiruoka ja mahdollisimman lyhyet ruokaketjut nähtiin tärkeänä resilienssin edistäjinä. Ruokahävikin vähentäminen ja kiertotalouden edistäminen on tärkeää. Maatilojen tulee voida hyötyä uusista teknologioista.

Maatalouden data nähtiin mahdollisuutena kehittää entisestään eri teknologioita, mutta datan omistajuuteen ja jakamisen pelisääntöihin on kiinnitettävä huomiota. Moni mainitsi puheenvuorossaan maataloustutkimuksen pysyvän komitean, SCAR:n, roolin ja CAP-suunnitelmien toimet asian edistämiseksi. Puheenvuoroissa nostettiin esiin myös tekoälyn tuomat mahdollisuudet ja kehittyneet täsmäviljelyn menetelmät. Muutama jäsenmaa nosti esiin, että EU:n tulee edistää teknologianeutraaliutta siirtymässä.

Uusia genomitekniikoita koskevaa lainsäädäntöehdotusta pidettiin monessa puheenvuorossa yleisesti tervetulleena ehdotuksena. Jäsenvaltioiden mielipiteet jakautuivat kuitenkin jonkin verran yksityiskohdissa. Osa jäsenvaltioista suhtautui varauksellisemmin ehdotukseen kuin toiset.

Osa jäsenvaltioista näki komission ehdotuksen tasapainoisena ja korosti NGT-menetelmien mahdollisuuksia edistää maatalouden tuottavuutta ja kilpailukykyä. Niiden avulla voidaan vähentää mm. tuotantopanosten käyttöä ja jalostaa uusia ilmastonmuutokseen paremmin sopeutuvia lajikkeita. YK:n kestävän kehityksen ruokaturvatavoitteen osalta ollaan menossa väärään suuntaan. On tärkeää, että käsillä on myös nopeampia ratkaisuja edistää maatalouden tuottavuutta ja kestävyyttä. EU ei voi jäädä jälkeen kehityksestä. Nämä jäsenvaltiot korostivat, kuinka tärkeää on edetä nopeasti lainsäädännön hyväksymisessä.

Varauksellisesti NGT-ehdotukseen suhtautuvat jäsenvaltiot nostivat esiin huolensa mm. kuluttajien mahdollisuudesta valita eri tavoin tuotettujen tuotteiden välillä, riittävistä merkinnöistä, jäljitettävyydestä, kasvien patentoitavuudesta, rinnakkaiselosta luonnonmukaisen tuotannon osalta ja riskianalyysistä. Luomutuotanto tulee huomioida tarkkaan ehdotuksessa. Muutama jäsenvaltio totesi, että uusien teknologioiden varaan lasketaan joskus liikaa ja on vielä aikaista arvioida niiden riskejä ja etuja täysipainoisesti, koska kyseessä on vasta noin 10 vuotta vanhat tekniikat. On tärkeää tehdä muitakin toimia ruokajärjestelmän kestävyyden edistämiseksi. Nämä jäsenvaltiot korostivat myös varovaisuusperiaatetta uusien teknologioiden käyttöönotossa. Euroopalla ei ole varaa menettää mainettaan maailman laadukkaimpien elintarvikkeiden tuottajana.

Lähes kaikki jäsenvaltiot kuitenkin totesivat, että kuluttajille on avoimesti kerrottava uusista tekniikoista ja niiden hyödyistä. Lisäksi nähtiin tärkeänä taata viljelijöiden mahdollisuus hyötyä näistä uusista tekniikoista. Menetelmät eivät saa olla liian kalliita pienille ja keskisuurille yrityksille ja tiloille ja ne eivät saa aiheuttaa hallinnollista taakkaa. Menetelmillä pitää olla vakaa lainsäädännöllinen pohja. Nykyinen lainsäädäntö todettiin monessa puheenvuorossa vanhentuneeksi.

Lähes kaikki **Ukrainan rajanaapurit, Puolan johdolla**, nostivat kokouksessa esiin myös jatkaa komission suojalausekkeen perusteella asettamia tuontirajoituksia tietyille ukrainalaisille maataloustuotteille myös 15.9. jälkeen. Nämä jäsenvaltiot korostivat, että solidaarisuuskaistat eivät toimi ja tuotteet jäävät kyseisten naapurimaiden markkinoille. Ukrainan maataloustuotteiden kuljetuksiin ja infraan on panostettava.

Muutama jäsenvaltio nosti esiin myös **komission tuoreen ulostulon koskien susia.** Komission avausta pidettiin tervetulleena, sillä sudet ovat aiheuttaneet monessa jäsenvaltiossa vahinkoja.

Suomen puheenvuorossa nostettiin esiin biotalouden keskeinen rooli Euroopan vihreän kehityksen ohjelman ympäristö- ja ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Biotalouden avulla EU:n kilpailukyky paranee ja fossiilitaloudesta voidaan irtautua. Tämä vahvistaa ruokaturvaa ja EU:n avointa strategista autonomia. Suomi totesi myös pitävänsä komission ehdotusta uusista genomitekniikoista tervetulleena. Uudet kasvinjalostustekniikat voivat parantaa maatalouden tuottavuutta ja edesauttaa sopeutumista ilmastonmuutoksen haasteisiin. EU:n tulee tässä kehityksessä saavuttaa kilpakumppaneita. Suomi myös korosti, että on tärkeää kertoa kuluttajille, viljeli-

jöille ja muille sidosryhmille kattavasti, läpinäkyvästi ja objektiivisesti uusista tekniikoista. Kuluttajien ja viljelijöiden luottamus tulee säilyttää. EU:lla ei ole varaa menettää mahdollisuuksia, joita uudet innovatiiviset ja turvalliseksi todetut kasvinjalostustekniikat voivat tarjota kestävän maatalouden edistämiseksi ja ruokaturvan valmistamiseksi. Suomi korosti puheenvuorossaan myös, kuinka digitaalinen siirtymä on tärkeää ja viljelijöiden tulee saada älykkäät palvelut laajasti käyttöön.

Komissaari totesi vastauspuheenvuorossaan, että ministereiden keskustelu osoittaa kuinka välttämätöntä digitaalinen ja vihreä siirtymä on. Täsmäviljely, uudet maatalousteknologiat ja viljelytekniikat ovat avainasemassa. Monen jäsenvaltion CAP-suunnitelmien ekojärjestelmätoimiin sisältyy näitä toimia. Komissaari tiivisti NGT-asetuksen keskustelun toteamalla, että suurin osa jäsenvaltioista suhtautuu ehdotukseen positiivisesti, mutta lähestymistavan tulee olla vastuullinen. (”Yes, but responsible approach”). Käsittelyssä tulee tarkkaan katsoa, että viljelijät eivät ole liian riippuvaisia patenttioikeuksista. Komissaari totesi olevansa kuitenkin luottavainen, että lainsäädännöstä saadaan hyvä.

Puheenjohtaja veti keskustelun yhteen toteamalla, että kaksoissiirtymä on välttämätön. Kolikolla on kaksi puolta. Samaan aikaan kun maataloussektorista voidaan tehdä resilientimpi, voidaan myös ympäristövaikutuksia vähentää. Tästä oli käytännössä yksimielisyys. On tärkeää, että viljelijöillä on mahdollisuus käyttää uusia teknologioita ja digitaalisia palveluita. Laajakaistat tulee olla kunnossa. Horisontti EU, CAP ja muut rahastot auttavat siirtymässä. Keskustelu NGT-menetelmistä nosti esiin, että uusilla genomitekniikoilla on potentiaalia vastata haasteisiin. Kuluttajien luottamus on tärkeää säilyttää ja se vaatii avointa ja rakentavaa tiedottamista NGT-kasvien hyödyistä. Erityistä huomiota lainsäädäntöehdotuksen käsittelyssä on kiinnitettävä myös patentteihin. Espanja tavoitteena on saada aikaan kaudellaan poliittinen näkemys aiheesta.

Puheenjohtaja totesi lopuksi, että Ukrainan viennin aiheuttamaan tilanteeseen EU:n maatalousmarkkinoilla palataan seuraavassa maatalous- ja kalastusneuvostossa 18.9.2023.

Suomen edustajat
Valtiosihteeri Nerg, Kaila, Fallenius MMM; Valonen EUE

Asiakirjat
Puheenjohtajavaltio Espanjan tausta-asiakirja

Liitteet -

Viite -